SVAMPNATTEN

Skånes Mykologiska Förening Nr 2 – 2018

PUGGEHATTEN

Skånes Mykologiska Förening

verkar för
- en bättre kännedom om Skånes svampar
- ökade kunskaper om svamparnas betydelse i naturen
- en kartläggning av Skånes funga

Medlemskap
Medlem blir Du genom att betala årsavgiften 125 kr till pg 121034-3 eller bankgironummer 859-8963. Årsavgiften inkluderar tidskriften PUGGEHATTEN, som utkommer med ett antal nummer per år inklusive matrikel. Familjemedlemmar 10 kr per år

Föreningens adresser
Puggehatten – Skånes mykologiska förening, Botaniska museet, Box 117, 221 00 Lund
E-postadress: info@puggehatten.se, Webbplats: www.puggehatten.se

Styrelse
Eva Björnström (sekreterare), Dammstorpsvägen 67A, 212 30 Malmö, 0707-34 16 05
Yui Chomphunut Haglund, Klövervägen 3B, 227 38 Lund, 0707-30 28 45
Anders Dahl, Grönvägen 1B, 232 32 Arlöv, 0709-36 66 63
Mats Karlsson, Vesljunga 2274, 280 22 Vittsjö, 0738-51 51 43
Per Magnuson, Vadensjövägen 239, 261 91 Landskrona, 0418-43 20 15, 0703-35 07 57
Jan Svensson, Skogsgatan 1, 252 30 Helsingborg, 0708-87 25 23
Sigvard Svensson (ordförande), Kollegievägen 43, 224 73 Lund, 046-12 73 68, arb.046-222 40 61, 0707-76 33 78
Tony Svensson, Fältvägen 23, 291 39 Kristianstad, 0703-02 54 74
Rebecka Thise (kassör), Ebbarpshall 1560, 26876 Kågeröd, 0725-58 51 82

Redaktion
Dicte Helmersson, Villagatan 24E, 262 32 Ängelholm, 0706-59 22 24
Ulf Olsson, Säflacka 1174, 289 93 Broby, 044-4 80 64, 0708-93 21 89
Ulf Ryde, Plommonvägen 24, 223 55 Lund, 046-211 99 87
Tony Svensson, se ovan
Per Magnuson (redaktör), se ovan

Webb- & Facebook
Yui Haglund (webbansvarig), Anders Dahlqvist, Ida Andersson & Susanne Hernqvist (Facebook-ansvarig).

Tryck: Beta-Tryck, Tyringe
Copyright för text och bilder: ©Puggehatten, ©Författarna, ©Fotograferna, 2018
Ansvarig utgivare: Sigvard Svensson

Omslagets framsida: Bäckspik, Cudoniella clavus*, artbeskrivning finns på sidan 7.*
Omslag baksida: Liten bäck, en biotop som illustration till artikeln sidan 5.
Foto Susanne Hernqvist, båda bilderna

ISSN 1100-7109

Program

September - december 2018

Generell samlingstid på lördagar är kl 10.00 och måndagar kl 18.00

Här kommer programmet för höst och vinter 2018. Målen kan ändras och exkursioner ställas in. Senaste informationen finns alltid på hemsidan:
www.puggehatten.se

Det går också att höra av sig till respektive exkursionsansvarig för besked.
Puggehattens programkommitté består av följande personer;

Nils-Otto Nilsson	0703-82 50 04	Yui Chomphunut Haglund	0707-30 28 45
Jan Svensson	0708-87 25 23	Tony Svensson	0703-02 54 74
Mats Karlsson	0738-51 51 43		

Välkomna att följa med på våra exkursioner ut i svampmarkerna.
Kom ihåg: fika (lördagar), svampkorg, svampkniv och kläder efter väder.

Observera att det är upp till deltagarna att dagen före exkursion kontrollera föreningens webbplats och Facebook eller ringa ansvarig för att få besked om slutgiltigt exkursionsmål och samlingsplats. Detta kan ändras beroende på svamptillgång och väderlekssituation.

Höst och vinter 2018

Lördag 1 september, Vombs fure. Matsvampsexkursion till skogarna kring Vombsjön. Samling vid Vomb kyrka, kl. 10.00.
Ansvariga: Yui Haglund 070-730 28 45, Anders Dahl 070-936 66 63

Söndag 2 september, Svampens Dag. Flera arrangemang ordnas runt om i Skåne. Mer information kommer på vår webbsida under augusti månad och i nästa nummer.
Vår hemsida: http://puggehatten.se

Måndag 3 sept – söndag 9 september, Sveriges Mykologiska Förenings, SMF, mykologivecka i Dalarna.
Och här är adress till SMF: https://www.svampar.se

Lördag 8 september, Svampblitz i Dalby Söderskog. Med tillstånd från länsstyrelsen försöker vi denna dag hitta så många svampar som möjligt. På grund av torkan blir det ingen "riktig" Bioblitz utan vi fokuserar bara på svamp.
Samling: Parkeringen vid Dalby Söderskog, kl. 10.00.
Ansvarig: Sigvard Svensson 070-776 33 78.

Lördag 15 september, Grytåsa strövområde. Gammalt skogsbete i Örkelljunga som lokalt kallas Möllers skog. Numera förvaltar stiftelsen Skånska Landskap området. Samling vid Rya kyrka i Eket, kl. 10.00.
Ansvarig: Jan Svensson 070-887 25 23.

Lördag 22 september, Vasasjön, Klippan. Ädellövskog kring Vasasjön. Samling vid Gråmanstorp kyrka, NV om Klippan, kl. 10.00.
Ansvariga: Thilan Sameera 073-64 89 542, Jan Svensson 070-887 25 23.

Lördag 29 september, Liderna, Söderåsen. Denna dag har vi fokus på att samla in svamp till utställningen på Fredriksdal som återöppnar på söndagen. Samling vid Kågeröds kyrka, kl. 10.00.
Ansvarig: Mats Karlsson 073-851 51 43.

Fredag 5 - Söndag 7 oktober, inventeringshelg i Fyledalen.
All information finns nu på sidan 24.

Lördag 13 oktober, Bornholm. Vi besöker Svampevennerne på Bornholm. Föranmälan till e-post info@puggehatten.se senast 6/10. Räkna med en heldag; vi är tillbaka ca kl. 18. Samling: Ystad färjeläge kl 08.00. Obs. tiden! Färjan går 8.30. Då vi har fått fondmedel för utbytet kommer föreningen att stå för åtminstone en del av färjebiljetten, beroende på antal deltagare. ***Mer information och inbjudan på omslagets tredje sida.***
Ansvarig: Sigvard Svensson 070-776 33 78.

Lördag 20 oktober, Södra Åsum. Ravinbrant med ädellövskog. Samling vid Södra Åsums nya kyrka, kl. 10.00.
Ansvarig: Sigvard Svensson 070-776 33 78.

Lördag 27 oktober, Flintabacken. Tallskog på sandmark i nära anslutning till Åhus samhälle. Samling på torget vid Åhus kyrka, kl. 10.00.
Ansvarig: Tony Svensson 070-302 54 74.

Lördag 3 november, Siggaboda naturreservat. Gammal naturskog av bok och gran som drabbades hårt av stormarna Gudrun och Per. Samling vid Örkeneds kyrka i Lönsboda.
Ansvarig: Nils-Otto Nilsson 070-382 50 04.

Lördag 17 november, Rinkaby skjutfält. Sandiga gräsmarker som fungerar som militärt övningsfält, men också har höga biologiska värden. Vid eventuellt tillträdesförbud under dagen väljer vi istället en annan närliggande lokal. Samling vid Rinkaby kyrka, kl. 10.00.
Ansvarig: Tony Svensson 070-302 54 74.

Lördag 8 december, Onslunda sten naturreservat. Nytt reservat med betespräglad bokskog och gott om död ved. Samling vid Sankt Olofs kyrka.
Ansvarig: Sigvard Svensson 070-776 33 78.

Tisdag 12 november, Herbariekväll. En ny chans för oss som missade förra tillfället. Sigvard visar herbariet och hur man kurerar svamp dvs förbereder svampen för att läggas i herbariet. Kl 18 – ca 20.30 på Arkivcentrum Syd, Porfyrvägen 20, Lund. OBS! Föranmälan till Sigvard enast söndag 11/11, minst 4 deltagare, då det krävs förberedelser dagen innan.
Ansvarig: Sigvard Svensson 070-776 33 78.

Ordförande har ordet

Sommaren 2018 blev exceptionell, med långvarig torka, brinnande skogar och nya värmerekord på många platser. Detta är effekter som stämmer väl med vad FN:s klimatpanel IPCC:s modeller för vad den fortgående globala uppvärmningen kan medföra på våra breddgrader. Hur detta långsiktigt kommer att påverka jordbruk, djurhållning och natur är mycket upp till dig och mig och vår förmåga att ändra vårt transport- och konsumtionsbeteende.

På kort sikt påverkar det hursomhelst inte Puggehattens verksamhet. Våra planlagda exkursioner på måndags-kvällar och lördagar rullar på. Beroende på svamptillgång kan målen komma att ändras och information om detta hittar du på vår webbplats eller FaceBook-sida alternativt så ringer du den exkursionsansvarige och hör dig för. Två arrangemang kräver föranmälan, dels vår inventeringshelg med fokus på Fyledalen, dels vårt besök hos Svampevennerne på Bornholm en vecka senare.

In memoriam
Tyvärr har också några av våra långvariga och aktiva medlemmar lämnat oss under det gångna året. Den 12 september 2017 dog Ingvar Månsson, mångårig Puggehatten-medlem, styrelseledamot, exkursionsledare och inventerare. Han hade en sällsynt förmåga att hitta intressanta svampar och dessutom ett fantastiskt öga för detaljer och att komma ihåg dem. När Ingvar deltog på en exkursion kunde du vara säker på att det blev fler arter på artlistan än annars. Vi minns honom med värme och stor saknad. Ingvars bibliotek har Puggehatten fått ta hand om och det kommer att komplettera vårt eget, och hans svampsamling har lämnats till Biologiska museet.

Den 5 mars 2018 dog Arne Ryberg, Olofström. Han blev medlem i Puggehatten redan 1989 och var under många år en flitig deltagare på våra exkursioner och inventeringshelger, framförallt de som försiggick i de norra och östra delarna av Skåne. Men i första hand intresserade han sig för Blekinges funga och har betytt enormt mycket för att öka den mykologiska kunskapen om landskapet och samtidigt intressera andra för samma sak. Tillsammans med bland andra Erhard Ludwig ordnande Arne inventeringshelger i Ynde utanför Sölvesborg, ofta med deltagare från hela landet och med många intressanta fynd som resultat. För ett par år sedan donerade han sin flera tusen kollekter stora svampsamling till Biologiska muséet i Lund och att göra den färdig för herbariet hör till mina arbetsuppgifter, en spännande och lärorik uppgift. Arne var vidare under en följd av år kassör i Sveriges Mykologiska förening.

Trots torkan hoppas jag vi ses i svampmarkerna i höst!

Ordförande Sigvard Svensson, Lund

E-bokanmälan: Sveriges ätliga och giftiga svampar

Elias Magnus Fries 1860
Tillgänglig i fulltext på Internet, via Google Books.
https://books.google.se/

Text: Ida Andersson

Det talas ofta om att det är viktigt att ha en ny svampbok, men det kan också vara både kul och lärorikt att läsa en riktigt gammal svampbok. Elias Fries verk från 1860 innehåller förutom fantastiska beskrivningar och färgteckningar av svampar också intressanta avsnitt som kan lära oss om vetenskapshistoria inom biologi och kemi och dåtidens synsätt på svamp som mat.

Är svamp mat?

Elias Fries inleder sin bok med orden: ”Från äldsta tider hafva bland de flesta Europeiska folk svamparne blifvit räknade icke blott bland närande födoämnen, utan äfven till läckerheter.” Inte långt därefter fortsätter han ”Deremot synes detta födoämne ursprungligen varit försmådt af de egentligen Germaniska folken”, och kallar svamparna i Sverige för ”förkastade växter” vilket påminner oss om att Elias Fries levde under en tid då svenskarna inte vurmade för sina kantarellställen eller stolt visade upp sin karljohanskörd inför tusentals andra i gruppen Svamp-Klapp på Facebook. Om ätliga rörsoppen [*Boletus edulis* – stensopp/karljohan] skriver Fries ”Ragouten af denna svamp var en af H.M. Konung CARL JOHANS favoriträtter, fast väl ingen torpare i Sverige f.n. anser sig så arm, att han skulle vilja förtära densamma.”

Fries argumenterar boken igenom för att svampar är bra och närande mat, som särskilt de fattigare klasserna borde börja utnyttja. Han diskuterar på ett ställe att de yngre svenska generationerna borde kunna vänja sig vid att äta svamp. Han gör en jämförelse med potatis, som förblev konstigt och misstänkt giftigt i de äldres ögon, även hos Linné själv skriver han, men som ansågs ovärderliga hos den yngre generationen. Svamp, menar Fries, skulle kunna lindra hungersnöd.

Fries går sedan över till att ge tips för hur man bäst plockar och använder svamp. Ett märkligt råd är att koka giftiga svampar i ättika, för att de ”uppgifvas derigenom blifva oskadliga, men ättikan, hvarmed de behandlas, blir ganska giftig”.

Giftiga svampar som sålts på marknader är något författaren förfäras över på flera ställen i boken och han beskriver hur re-

Nedan, titelbladet på Elias Fries svampbok

SVERIGES

ÄTLIGA OCH GIFTIGA SVAMPAR

tecknade efter naturen

under ledning af

E. FRIES

utgifna af

Kongl. Vetenskaps-Akademien.

STOCKHOLM, 1860.

gelverk upprättats på marknader runt om i Europa för att komma tillrätta med problemen. I Wien var man tvungen att kunna urskilja ätliga och giftiga svamparter innan man blev ”Marktrichter” (ett slags offentlig marknadsgeneral) [https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Marktrichter 2018-08-14] och i Milano beslutades 1823 att försäljare av torkade svampar var ansvariga för deras oskadlighet. Han skriver också om egna erfarenheter från Munkbron i Stockholm då han berättat för försäljaren att det var giftig svamp i korgen och fått till svar ”Åh, det förstår sig Herrn icke på.”

Invasiva arter

Fries diskuterar kort att svampar liksom växter sprider sig till Sverige från andra länder. ”Vi ega deruppå ett märkvärdigt exempel i den sköna *Boletus elegans* [Fries syftar troligen på det vi idag kallar *Suillus grevillei* – lärksopp, hans svenska namn är brandgula rörsoppen], som jag aldrig fann under de 30 år jag oafbrutet sökte svampar (1810-1840); först i början av 1840-talet började den visa sig i enstaka stånd här kring Uppsala, och sednare åren har den varit särdeles ymnig, der lärkträd blifvit utifrån införda.”

Berättelsen för tankarna till de nya svampar som dyker upp idag. I fjol kunde man höra i SR:s Naturmorgon att första svenska exemplaret av den nordamerikanska arten *Aureboletus projectellus* hittats på Öland i samband med SMF:s mykologivecka. På Bornholm är den känd sedan flera år och har redan ett danskt namn ”Ribbestokket rørhat” – en svamp som våra efterlevande kanske inte alls höjer ögonbrynen åt när de plockar ner dem i svampkorgen om en sisådär 180 år, liksom vi inte finner en lärksopp i Uppsala särskilt märklig idag.

Tallblodriska Lactarius deliciosus

Vetenskapshistoria i vardande

Fries värjer sig med bestämdhet mot vad jag tror ska utläsas (trycket är lite otydligt) *Generatio aequivoca*: ”[Ä]fven allmänhetens och de flesta äldre naturforskares tro på en tillfällig och af yttre förhållanden beroende uppkomst af en del växter och djur (*generatio aequivoca*), om det ena naturalstrets förändring till ett annat, och flera dylika sagor, [har] i den mån kunskapen om naturalstren utvidgats, måst draga sig tillbaka till de lägsta och minst kända, bland hvilka man lemnat naturen eller rättare sin fantasi fritt spelrum” Detta är ett begrepp relaterat till så kallad. uralstring, som är en numera föråldrad uppfattning ”om att vissa djur och andra organismer skulle uppstå ur död materia (abiogenes) som jord och vatten, eller exempelvis fluglarver ur ruttnande kött.” [https://sv.wikipedia.org/wiki/Uralstring 2018-08-14]

Om du är nyfiken på hur denna vetenskapliga teori som Fries och gänget debatterade under 1800-talet hänger samman med de pastöriserade livsmedel som finns i ditt skafferi och kylskåp kan du göra en sökning på Internet.

Fries förklarar om svamparna, som ju för det blotta ögat verkar ha ett märkligt liv där de kommer upp ur marken utan förvarning, att det finns en högst naturlig förklaring till deras uppkomst: nämligen att de förökar sig med frön (kom ihåg att han ser svampar som växter) och att huvuddelen av svamporganismen finns under jord.

I boken finns också, för den kemiintresserade, en diskussion om svamparnas olika kemiska beståndsdelar.

Svampbeskrivningar och bilder

Äta svampar

Efter det inledande kapitlet går boken över till att i detalj beskriva olika svamparter, varav vissa har för en nu levande människa underhållande och målande beskrivande namn: yppiga tickan [*Grifola frondosa* - koralllticka], allmänna käringröken [någon röksvamp], fräkniga rörsoppen [sandsopp] och allmänna träfrätaren [troligen hussvamp] för att nämna några.

Förväxlingssvamparna känner man delvis igen: Fries varnar för att förväxla champinjoner med flugsvampar, men menar att den uppmärksamma inte bör riskera att ta fel. Han varnar också för att förväxla ätliga chantarellen [kantarell] och brandgula chantarellen [narrkantarell].

Föga förvånande skiljer sig också Fries råd om ätlighet och giftighet från dagens svampböcker, även om det också förekommer råd som står sig än idag, som de ovan. Fries rekommenderar att flera arter ska/kan ätas i rått tillstånd, vilket inte skulle rekommenderas idag. Intressant är att Fries nästan helt avråder från att äta kremlor, eftersom de är så svåra att artbestämma. Dagens rön om att det går att smaka sig till vilka kremlor som är ätliga, finns inte i denna bok.

Rodnande flugsvamp refereras till som ätlig i utländsk litteratur, men Fries förordar en svensk studie om giftigheten: ”Arten växer öfver hela riket, så väl i löfsom barrskog, ofta i stor mängd. Det vore derföre af stor vigt, att man vunne någon visshet om dess egenskaper och att man vid någon veterinär-anstalt deröfver gjorde försök. Man verkställer dem van-

ligen derigenom, att man först gifver svampen, dels rå, dels kokad åt hundar. Visa de dervi inga menliga verkningar, gör man sjelf försök i mindre doser." Han varnar för att äta honungs-skiflingen, menar att den är giftig och hänvisar bland annat till en samtida vetenskapsman som matat just en hund med honungsskivling, vilket dessvärre hade fatala konsekvenser för hunden.

Om att odla allmänna champinjonen står det "På mullrika, gödslade trädgårds-sängar är denna arts odling lätt. Man sköljer nemligen de bortrensade skifvorna i vatten, som man utgjuter på för densamma beredda sängar, men först följande åren får man skörda utväxta svampar." Han tipsar tidigare i boken också om att odla sparris och champinjoner på samma ställe.

Bruka svampar

För flera olika svamparter berättar Fries hur de kan användas och det gäller inte bara matvärdet.

Om fjälliga bläcksvampen står att "Den svarta vätskan, hvartill den sammanflyter, kan användas som bläck. Jag har sett dermed författade uppsatser efter flera år fullkomligt läsliga."

Om björktickan står att "I ekonomiskt hänseende är likväl endast Björktickan (*B. betulinus*) anmärkningsvärd; den användes till nåldynor, som kork o. s. v. men framför allt till de yppersta rakstriglar."

Om äkta fnösktickan står att fnösket visserligen är mindre efterfrågat efter att tändstickan uppfunnits, men att det fortfarande används för att stilla blödningar. "På landsbygden, der oftast tillgång till läkare saknas, är det af vigt för stämmande af blodflöde, då något större blodkärl blifvit skadadt och ej kan underbindas. Man tager en tillklippt bit af hattens mjukaste massa, som efter kokning i vatten blifvit torkad och bultad, och trycker den till såröppningen genom passande kompress af linne."

Svampbilder

Den inskannade boken avslutas med det planschverk som hör till, med en hel del fantastiskt vackra svampteckningar i färg med tydliga bilder av unga och utvuxna exemplar av fruktkroppar, hattar, undersidor och svampar i genomskärning. Några av bilderna verkar dock ha farit illa av att ha blivit inskannade och färgåtergivningen på dessa är förmodligen inte helt som i boken. Också texten under bilderna, bl.a. de latinska namnen, är tyvärr otydligt återgivna i Google Books, vilket troligen delvis beror på det relieftypsnitt författaren valt (men att han skulle ha förutsett det problemet ca 180 år senare kunde vi knappast förväntat oss), men med mycket möda går det att utröna de romerska siffrorna och hitta namnen i registret. Bilderna på bland annat oxtungssvampen, den fjälliga bläcksvampen och blåsoppen är särskilt iögonfallande.

Att ägna en kulen vinterkväll åt att läsa Sveriges ätliga och giftiga svampar via Google Books kan rekommenderas. Men ska du ge dig ut i skogen och plocka själv, välj en nyare och billigare svampbok än den här. 7350 kronor fick en köpare punga ut med på en auktion för en originalversion på papper av detta alster. Att titta på boken på bibliotek är troligtvis en möjlighet i läsesal, men en sökning i LIBRIS berättar att den tyvärr inte finns på något bibliotek i södra Sverige.

I mittuppslaget, till vänster högst upp, finns ytterligare en bild från Fries praktverk: Scharlakansvaxskivling Hygrocybe punicea

Några citat ur boken

Om Fries skulle följa med på Puggehatten-exkursion skulle han troligen få hummande medhåll för en del av sina uttalanden, bland annat de här:

”Från äldsta tider har man väl sökt uppgifva några allmänna kännetecken, hvarigenom man skulle kunna skilja de ätliga från de giftiga, och ehuru dessa upprepas i snart sagdt alla läroböcker, kunna vi försäkra, att de samtliga äro opålitliga.”

”I afseende på varaktigheten finnas svamparter, hvilkas frukt eller hvad man i vanlig mening kallar svamp, endast varar några timmar, andra som synas tillväxa flera år.”

”Den Stolta Fjäll-Skiflingen utmärker sig från närbeslägtade arter genom sin fria, i inre kanten broskartade ring, sin brunfjälliga hatt med upphöjning i midten, sina från foten långt skilda skifvor. Hattens kött är mjukt (floecöst) och hvitt samt har svag men angenäm lukt.”

Om Fries skulle följa med på Puggehatten-exkursion skulle han troligen få protester mot en del av sina uttalanden, bland annat de här:

”Flera arter kunna ätas alldeles färska och oberedda, liksom trädfrukter.”

”Endast bland Champignonerna finnes ingen giftig art.” ”Bland de arter, som sprida en lukt lik den af nymalet mjöl, känner man likväl ingen skadlig.”

”Som allmän regel ihågkommes, att alla arter med porer, hvilkas mynning är röd, förkastas som giftiga.”

”Till följe af deras betydande qväfvehalt, som för Champignonen, enligt LEFORT, uppgår till nära 3 procent av den vid 100° torkade svampens vigt, äro svamparne att anse såsom varande ibland de mest närande av växtrikets alster.”

”Den tillhör de s.k. meteoriska svamparne, som endast framträda vissa år, helst efter åskväder.”

Tankar om livet som svampnörd, folkbildare, inventerare och skogsälskare

Text: Helena Björnström

Tänk som livet kan bli. Som liten flicka stod jag på den årliga svamputställningen på Skånes djurpark och blickade upp mot en lång man som tog emot de framsträckta svampfynden med en mumlande kommentar på latin, som att han under tiden bläddrade i sitt mentala arkiv efter rätt namn på svenska. Han kunde allt. Som liten flicka var det en av höjdpunkterna på året, man fick gå in helt gratis i djurparken bara man kunde visa upp en svampkorg med plockade svampar! Något år var det dåligt med svamp och jag var orolig att våra tre torra exemplar av triviala bokskogsarter inte skulle räcka för att få komma in i djurparken. Men det fick vi. Jag har minnesbilder av en gigantisk jätteröksvamp som låg på en papperstallrik, röda gröna och vita lappar på borden. Jag kunde stå och lyssna på när de pratade om svamp, länge… och efterhand kände jag hur jag ville hjälpa till, jag ville berätta vad det var för svamp som besökarna hade hittat. Inte för att skryta om min kunskap (som då var förhållandevis begränsad men kanske ändå anmärkningsvärd för en nioåring) utan för att det djupt inne i mig fanns en längtan efter att få lära ut och förklara så personen verkligen förstod.

Nu sitter jag här på naturum Fulufjället vid min dator och blickar ut genom det stora

Forskningsresan i Naturvårdens Utmarker, Jämtland. Arter på en fantastisk gammal sälg studeras och noteras. *Foto: Helena Björnström*

panoramafönstret över nationalparken. Hit kommer det också besökare, men det är gratis att gå in – svampkorg eller ej. När jag tänker tillbaka på den lilla flickan som ilade runt i de skånska bokskogarna och studerade ametistskivling, gallkremlor och olika soppar kan jag inte låta bli att småle. Livets vägar äro outgrundliga, som min sambo brukar säga, men längtan efter att få dela med mig av min kunskap om svamp och natur och förklara så folk förstår sitter fortfarande djupt rotad i mig. Idag jobbar jag med det jag älskar och den krokiga väg som lett mig hit kanske startade där på Skånes djurpark en höst någon gång på 90-talet.

Sista veckan i juli i år spenderade jag i nordvästra Jämtland, som samordnare av årets Forskningsresa i Naturvårdens Utmarker. Forskningsresan är en årlig inventering av våra sista oskyddade naturskogar som startades av den ideellt engagerade naturvårdaren Anders Delin 1991. Ett femtiotal personer deltog i årets upplaga och vi inventerade fantastiska örtrika granskogar nära Portfjället och den norska gränsen. Det var för tidigt för marksvampar men arter som rynkskinn *Phlebia centrifuga*, kristallticka *Skeletocutis stellae*, granticka *Phellinus chrysoloma*, rosenticka *Fomitopsis rosea*, gammelgransskål *Pseudographis pinicola*, gränsticka *Phellopilus nigrolimitatus*, ostticka *Skeletocutis odora* och köttticka *Leptoporus mollis* hittades under veckan, alla viktiga kvitton på att skogarna har höga naturvärden. På plats hade vi en av Sveriges främsta lavexperter, flera andra artexperter, vana skogsinventerare men också allmänt skogsintresserade som

Vedsvamp och äventyr på en maffig granlåga i en avverkningsanmäld skog. Undertecknad till höger. Foto: Jon Andersson

ville lära sig mer om naturvärdesbedömning och artkunskap. Ganska många av årets deltagare hade tidigare gått kurs hos mig, antingen inom svamp, naturvårdsarter i boreal skog eller skogsinventering och det känns så härligt att se hur deras intresse för skogen fördjupas men också lyckan när artkunskapen utvecklas och de verkligen förstår. Efter Forskningsresan ska vi nu utmana skogbolagen, informera myndigheter och förhoppningsvis skydda skogarna från kalavverkning. En omfattande rapport har påbörjats och trots att jag trivs bäst tillsammans med arterna i skogen har jag insett att skrivande framför datorn också är en viktig del i arbetet för att bevara våra sista naturskogar.

Nu följer en jäktig tid, det är barmarkssäsong och inventeringsjobben hopar sig. I år blir första gången sedan 2013 som jag inte har en matsvampskurs under hösten. Däremot blir det kurs om tallnaturskogens vedsvampar och om marksvampar som naturvårdsarter. Att växla den sociala folkbildningen med olika inventeringar passar mig perfekt.
Några arter jag längtar efter att se i år: kritporing *Antrodia crassa* och svartgrön spindling *Cortinarius atrovirens*.

Hoppas ni alla får en riktigt fin svampsäsong. Ja, det har varit extremt torrt men det finns alltid hopp! Om inte annat får i alla fall jag leva på förra årets fantastiska säsong. Hade bl a turen att stöta på många häftiga arter i kalkbarrskogarna i Uppland.

Bästa skogshälsningar

Vackra färska fruktkroppar av kötticka Leptoporus mollis, *signalart och rödlistad som NT. Foto: Helena Björnström*

Ytterligare en bild finns på mittuppslaget, till vänster nederst; Gränsticka Phellopilus nigrolimitatus, *signalart och rödlistad som NT. Indikerar bl a på lågakontinuitet. Foto: Jon Andersson*

Fler bilder från Dalsberg, 4/8, sidan 20 -21

Fnöskticka Fomes fomentarius *fanns det mycket gott om.*

Fnösket inuti tickan kan bankas ut och användas till allehanda ting. Här en duk av fnöske, tillverkad i Rumänien.

Platticka Ganoderma applanatum
Sporerna som samlats på ovansidan ser ut som kanel.

En handfull ostronmussling togs hem för smakprov.

Foto: Dicte Helmersson

Sedan sist

Inventeringshelg 29 september - 1 oktober 2017

Text: Sigvard Svensson

Den traditionella inventeringshelgen var 2017 placerad i södra Mellanskåne, med bas på Sövde Äventyrscamp. Orsaken var ett fynd av violgubbe *Gomphus clavatus* strax väster om Sjöbo hösten 2014 och att Projekt Skånes Mossor hade gjort intressanta fynd här, Detta gjorde lokalen klart intressant. Hösten 2016 gjordes några få besök, bland annat en föreningsexkursion, och trots en ganska torr höst gjordes en räcka fynd av rödlistade lövskogsarter (se PH 1/2017). Då det finns flera nyckelbiotoper i liknande miljöer i närheten ansåg vi det vara ett lämpligt område för inventeringshelgen.

De totalt 15 deltagarna besökte 10 olika lokaler. De flesta av dessa hade aldrig besökts tidigare eller i väldigt liten utsträckning. Gynnsamt väder under en stor del av sensommar och höst gjorde att svamptillgången var ganska god. Dock medförde en frisk, envis ostvind under den föregående veckan att många svampar var ganska torra. Totalt noterades 317 arter (och en form) och av dessa var 31 rödlistade. Ytterligare några insamlingar väntar fortfarande på artbestämning så den slutliga listan blir ännu lite längre.

Fredag 29 september

Besökta lokaler är isolerade småskogar, med lång kontinuitet, rester av det mer

Rödbrun bokvaxskivling, Hygrophorus unicolor *(NT), är en liten rödbrun art, bunden till bokskog på rik mark och med ca 50 fynd i landet, de flesta i Skåne. Skåne, Björka, Ommabranten. Foto: Jan Svensson.*

eller mindre sammanhängande skogsområde som fanns i Mellanskåne tills för några hundra år sedan. De tre besökta skogarna ligger alla lätt tillgängliga mer eller mindre utmed väg 1123 mellan Östraby och Västerstad. Dominerande jordart i hela området är en lerig morän.

Jörg Brunét från SLU har, med andra utgångspunkter än våra, i ett EU-projekt undersökt en hel del av dessa. Preliminära resultat visar bland annat att områden över 1 ha behåller stora delar av sin mångfald och kan ha betydelse som spridningscentra vid exempelvis nyetableringar av skog i närheten. Många av dessa småskogar är starkt påverkade av markägareaktiviteter, alltifrån fotbollsgolf(!) och dumpning av avfall till (för) hårda avverkningar, bete och vedtäkt. Sådan påverkan har direkt negativ effekt på skogsväxterna i kontrollerade ytor, och fungan är säkert inte heller opåverkad. Vårt besök har tillfört en hel del ny kunskap om fungan i tre av småskogarna. Inga resultat specifikt från de är svenska undersökningsytorna är publicerade ännu och projektet fortsätter med nya anslag.

Västerstad kyrkskog

Ligger direkt nordost om Västerstad kyrka. Rastplats och bra parkeringsmöjligheter i sydvästra hörnet, direkt invid norrgående väg. Drygt 5 ha med bok och ask på de fuktigare partierna i sydöst. Asken är till stor del avverkad, sannolikt för att rädda vad som räddas kunde i samband med askskottsjukan. Vi noterade 74 arter varav en rödlistad i form av sydlig sotticka *Ischnoderma resinosum* (VU).

Påarps boke

Ligger strax nordväst om Dala, norr om väg 1123, utmed en mindre väg och svårt att parkera. Ca 20 ha med i huvudsak bok och ask, men med stort inslag av andra arter som, ek, al, rönn med flera. Bitvis ganska fuktigt. 116 arter noterades, inga rödlistade, men en trevlig mix med bland

Lövängsspindling, Cortinarius cagei *(VU). En medelstor karaktäristisk* Telamonia *i rik lövskog, med bland annat kraftigt hygrofan hatt som torkar ut till nästan vitt och en smal, violett, tillspetsad och rotslående fot. Skåne, S. Åsum, Ommabranten. Foto Jan Svensson.*

annat trollskägg *Thelephora penicillata* och parasitsopp *Pseudoboletus parasiticus*.

Dala-dungen

I västligaste delen av byn Dala, söder om väg 1123, ligger detta drygt 2 ha stora bokdominerade skogsfragment. Här finns inslag av andra trädslag. I nordvästra hörnet finns en minnessten och en liten parkeringsplats. På artlistan hamnade 33 arter med jättekamskivling *Amanita ceciliae* (NT) som den enda rödlistade.

Lördag 30 september

Ommabranten, Ommatorpsbranten eller Ommatorp (kärt barn har många namn). Ett bokdominerat ädellövskogsstråk i östra Vombsänkans avgränsning i söder. Branten vetter norrut mot Åsumsån (som senare byter namn till Björkaån innan utloppet i Vombsjön). Jordarten är sand med betydande kalkinslag och täta bestånd av bland annat fridlyst blåsippa. Dominerande träd är bok, men det finns också en del ek och några avenbokar och en hel del död ved. I västra delen finns ett gammalt hässle. Det är mycket brant här och inte riskfritt, så stabila skodon och god balans rekommenderas. Det knappt 3 ha stora området är delvis nyckelbiotopklassat (2,2 ha) och har biotopskydd (1,9 ha). Underligt nog, i mina ögon, är inte gränserna för dessa helt desamma. Tyvärr är det numera svårt att parkera här, på grund av känsliga husägare och nybyggen. Diskussioner pågår med Länsstyrelsen om en lösning.

Vårt besök resulterade i 157 arter hittills registrerade, hela 20 av dessa är rödlistade, exempelvis violgubbe. Men framförallt imponerar listan över lökspindlingar, med arter som *C. seelandicus, osmophorus, xanthoochraceus och caesiocortinatus* pilfotsspindling.

Snaven

Vårt besök innefattade fyra olika miljöer, därav uppdelningen i olika lokaler. Två av dessa är nyckelbiotoper och/eller biotopskyddsområden. Ligger ca 800 m norr om Ommabranten och i anslutning till Åsumsån. Svårt att nå, då besök kräver antingen en lång promenad från Omma eller infart via en privat, rätt dålig, väg där tillstånd krävs av markägaren. Hela området var vid vårt besök ganska upptorkat av den envisa ostvinden. Olika sanddominerade jordarter med lerinblandning.

Snaven ekhage

Drygt 6 ha stor biotopskyddsyta, huvudsakligen glest bevuxen med ek, en hel del ganska gamla och för tillfället fårbetad. Ett par av deltagarna hann in en kort sväng men hittade bara 2 arter: slemmig tofsskivling *Pholiota adiposa* och en parasollskivling som visade sig vara *Macrolepiota fuliginosa*. Här finns självfallet mer att hämta en annan gång när svamptillgången är bättre.

Snaven granplantering

Vid nordosthörnet av ekhagen ligger en liten grandunge som också fick besök, även här med två arter som resultat: skogschampinjon *Agaricus sylvaticus* och den lite ovanligare rodnande fjällskivlingen *Chlorophyllum rachodes*.

Snaven östra

Nyckelbiopop (1,3 ha) och biotopskyddsyta (1,1 ha) i en sydostvänd brant avgränsad av Åsumsån. Gles skog med framförallt grov bok och en del grova ekar med mycket lågor och död ved. Magrare jordart än i Omma, men med stor potential och en del intressanta fynd. Vi noterade 80 arter, varav 7 rödlistade. Nämnas kan sydlig gyllenspindling *Cortinarius bergeronii* (VU) och

pricknopping *Entoloma dichroum* (NT) samt de icke rödlistade piggvårtskräling *Flammulaster muricatus* och det starkt doftande naftalinskinn *Scytinostroma portentosum.*

Snaven östra, tallskog
Mellan lövskogsbranten mot ån och ekområdet finns medelålders planterad tallskog, med inslag av en del lövträd, som passerades så att säga "på vägen". Här noterades 10 arter, alla arter som kan förväntas i miljön, som smörsopp *Suillus luteus* och brunsopp *Imleria badia*, men även gelétagging *Pseudohydnum gelatinosum*.

Söndag 1 oktober
Frualid
Planen på söndagen var att besöka ett bok- och ekbevuxet hagmarksområde vid Södra Åsum, men då det är ganska glest och vindexponerat ändrades målet till den nordvända branten i Frualid, öster om Övedskloster. Lokalen är en knappt 10 ha stor nyckelbiotop och biotopskyddsyta som är resterna av en vulkan som var aktiv för ca 150 miljoner år sedan. Marken är blockig och svårforcerad och därför är det mest den nedre delen som får besök. Markens pH är högt och här finns en rik och intressant kärlväxt- och mossflora. Även fungan är rik och artlistan är sedan gammalt lång. Så blev det även denna dag, med 84 arter noterade varav 9 rödlistade. Silkesspindling *Cortinarius turgidus,* flockig puderskivling *Cystolepiota adulterina* och stor tratticka *Polyporus badius* kan nämnas.

Rynkroting, Hymenopellis radicata, vid basen av grov död bok, Skåne, Björka, Snaven 2017-07-07. Foto: Sigvard Svensson

Fredag 29/9 – söndag 1/10
Sövde äventyrscamp
Årets bas var den före detta militäranläggning som finns i anslutning till beredskapsflygfältet i Sövde. Utmärkt arbetslokal, bra mat (tyckte de flesta), acceptabelt boende och bra pris. I de sandiga omgivningarna växer i huvudsak tall med inslag av björk, bok, ek med flera. Ingen direkt genomletning gjordes men vandringarna mellan husen gav ändå en artlista på 35 arter. Värt att nämna är vackra exemplar av blåmjölkig riska *Lactarius quieticolor* och läcker riska *Lactarius deliciosus*, sotbrun fjällskivling *Macrolepiota permixta*, blodkremla *Russula sanguinea* och mer eller mindre utanför dörren till arbetslokalen växte kantarell *Cantharellus cibarius.*

Sammanställning

Lokal	Antal arter	Röd-listade
Västerstad kyrkskog	74	1
Påarps boke	116	0
Dala-dungen	33	1
Ommatorp	157	20
Snaven totalt	9	7
Snaven ekhage	2	0
Snaven granplantering	2	0
Snaven östra	80	7
Snaven östra, tallskog	10	0
Frualid	84	9
Sövde äventyrscamp	35	0
Totalt	**317**	**31**

Ommatorp står ut som en extremt artrik lokal, med hälften av helgens funna arter och 2/3 av de rödlistade. Ytterligare ett tiotal rödlistade svampar är noterade härifrån under senare år.

Funna rödlistade* arter och antal fynd under helgen

Jättekamskivling *Amanita ceciliae* NT 1
Fläckig saffransspindling *Cortinarius alcalinophilus* VU 1
Bokspindling *Cortinarius anserinus* NT 3
Blåfotad fagerspindling *Cortinarius barbarorum* NT 1

Sydlig gyllenspindling *Cortinarius bergeronii* EN 2
Pilfotsspindling *Cortinarius caesiocortinatus* VU 1
Lövängsspindling *Cortinarius cagei* VU 2
Cinnoberspindling *Cortinarius cinnabarinus* NT 1
Kejsarspindling *Cortinarius elegantissimus* VU 3

Nunnespindling *Cortinarius foetens* EN 1
Brunskivig citronspindl. *Cortinarius fulvocitrinus* VU 1
Cortinarius osmophorus VU 1
Muskotspindling *Cortinarius phaeosmus* NT 1

Silkesspindling *Cortinarius turgidus* VU 2
Rävspindling *Cortinarius vulpinus* NT 2
Flockig puderskivling *Cystolepiota adulterina* VU 1
Pricknopping *Entoloma dichroum* NT 1
Violgubbe *Gomphus clavatus* VU 1

Räfflad nagelskivling *Gymnopus fusipes* NT 1
Koralltaggsvamp *Hericium coralloides* NT 2
Gulprickig vaxskivling *Hygrophorus chrysodon* NT 1
Rödbrun bokvaxskivling *Hygrophorus unicolor* NT 1
Sydlig sotticka *Ischnoderma resinosum* VU 3

Rödbandsriska *Lactarius rubrocinctus* NT 1
Stor tratticka *Polyporus badius* NT 1
Blek fingersvamp *Ramaria pallida* NT 1
Fläckfingersvamp *Ramaria sanguinea* VU 1
Solkremla *Russula solaris* NT 1

Knottrig rottryffel *Scleroderma verrucosum* NT 1
Prakttagging *Steccherinum robustius* VU 1
Rodnande musseron *Tricholoma orirubens* VU 1

*** Följer ArtDatabanken 2015.**

Av övriga arter bör fynden av de två lökspindlingarna *Cortinarius selandicus* (2 fynd) och *Cortinarius xanthoochraceus* (1 fynd) nämnas, då de förhållandevis nyligen uppmärksammats och det finns få svenska fynd. De rödlistades inte 2015 på grund av bristande kunskap och få svenska uppgifter, men kan komma att rödlistas 2020.

Inte heller kornspindling, *Cortinarius cliduchus* (1 fynd) är rödlistad och här har det uppstått viss namnförvirring. Vårt fynd är *C. olidus* enligt Funga Nordica, men den ska heta *C. cliduchus*, är ganska vanlig och ska ha det svenska namnet kornspindling. *C. cliduchus* enligt Funga Nordica är en ytterst sällsynt art och ska heta *C. rhizophorus* Bidaud & Consiglio 2012, men detta är inte ändrat i Dyntaxa. Se förklarande text hos Ingvert 2017, s.75.

Deltagare

Följande medlemmar deltog: Anders Dahl, Anders Dahlqvist, Claes Ingvert, Ida Andersson, Jan Svensson, Joachim Krumlinde, Karin Hjelmér, Krister

Wadén, Mats Karlsson, Monika Thörneby, Sigvard Svensson, Susanne Hernqvist, Sverker Wadén, Tony Svensson, Vladimira Pelkonenova. Tack för din insats, hela helgen eller någon av dagarna. Tack också för synpunkter på och kompletteringar till texten.

Rapportering och belägg
Helgens fynd är rapporterade på Artportalen (viss komplettering ska göras) och insamlingar har deponerats på Biologiska museet i Lund (LD).

Inventeringshelgen 2018
I år blir det fokus på lokaler i Fyledalen, 5–7 oktober. Vi har även i år Sövde äventyrscamp som bas. Se inbjudan på sidan 24 i detta nummer.

Referenser
ArtDatabanken 2015. – Rödlistade arter i Sverige 2015.
Artdatabanken SLU, Uppsala.
Ingvert, C. 2017. – Ädellövskogens gömda svampar, sid 75. Malmö.

Rodnande musseron Tricholoma orirubens *(VU). Sweden, Skåne, Sjöbo, Frualid 2017-09-30. Foto: Jan Svensson*

Exkursionsrapport: Dalsberg, 4 augusti 2018

Text och foto: Dicte Helmersson

En gammal bokskog på Hallandsåsens sydsluttning var målet för Puggehattens exkursion 4 augusti. Dalsberg är namnet på det biotopskyddade området som ligger nordost om Förslöv på Bjärehalvön.

Vi var fem deltagare som packade in oss i en bil och körde från samlingsplatsen vid Förslövs kyrka mot Margretetorp. När vägvisaren pekade mot Stenhotten svängde vi in på en mindre väg och körde brant upp för Hallandsåsen (som geologiskt sett är en typ av bergsås som kallas horst).

Eftersom exkursionen föregåtts av tre månader med extremt varmt väder nästan helt utan regn hade vi inte några stora förhoppningar om att finna särskilt mycket svamp denna dag. Det blev mest spaning på stående och liggande stammar efter tickor, såsom fnöskticka *Fomes fomentarius* (som fanns i stor mängd), klibbticka *Fomitopsis pinicola* och platticka *Ganoderma applanatum*.

På en mossig boklåga växte något som liknade pyttesmå, vita papperspåsar. Det var torra fruktkroppar av gyttrad röksvamp *Lycoperdon pyriforme* tömda på sitt innehåll av sporer. Några knastertorra oformliga rödbruna knyten där skivor kunde skönjas identifierades senare som honungsskivling *Armillaria spp*.

Lyckan var stor när vi äntligen hittade en matsvamp, nämligen ostronmussling *Pleurotus ostreatus*. På en nedfallen stam växte ganska många fruktkroppar, varav de flesta var mer eller mindre förtorkade. Det fanns dock en tillräcklig mängd av

Dalsberg består av biotopskyddad gammal bokskog, som är lätt att vandra i. Här exkursionsdeltagarna Ulrica Lindsköld, Babette van Gerwen, Mia Brinck och Lisbeth Gustavsson.

Dagens enda matsvamp – ostronmussling Pleurotus ostreatus.

fräscha ostronmusslingar så att en deltagare kunde plocka med sig en handfull exemplar för vidare kulinariska övningar i hemmet.

Bestående intryck: Dalsberg är en vacker bokskog, lätt att vandra i, som man gärna vill återkomma till efter en längre period med bra svampväder (alltså gott om regn).

Bonus: När man vänder näsan hemåt och kör nerför Hallandsåsen kan man njuta av den storslagna utsikten över Bjärehalvön, Skälderviken och Kullaberg.

Se fler bilder på mittuppslaget!

På väg nerför Hallandsåsen: fin utsikt över Bjärehalvön, Skälderviken samt Kullaberg.

Svampar i blomkruka

I våras när värmen satte in och regnen lyste med sin frånvaro så dök det upp några svampar i krukan på vår porslinsblomma. En fin gammal krukväxt som tidigt i våras planterades om och fick ny jord och verkade trivas bättre än någonsin. Det är då svamparna visar sig.

Svampböcker konsulterades och till sist insåg vi att vi hade med en fjällskivling att göra. Det var en gul fjällskivling, och växer hela året mindre allmänt på jord i växthus och blomkrukor, och det stämde väl.

En konsultation med ArtDatabanken gav det nuvarande svenska namnet, gul veckskivling *Leucocoprinus birnbaumii* och en allmänt förkommande svamp. Betecknas LC, livskraftig.

Det är dock ingen matsvamp.

Text och foto: Per Magnuson

Gul fjällskivling, eller veckskivling, Leucocoprinus birnbaumii, *ovan i krukan till porslinsblomman.*
Och till höger, en närmare studie av fjäll/veckskivlingen.

SVAMP! Utställning på Fredriksdal 11–23 september. Återöppnas den 30 september i samband med Mikaeli marknad och med hjälp av Puggehatten.

Sveriges största svamputställning med flera hundra färska svampar från de skånska skogarna. Här berättas om svamparnas ekologi och deras användningsområden, om lömskt och läckert och allt från sporer till fnöske.
Här får du tips och råd för lyckad svampplockning. Kom gärna med din svampkorg för att få reda på vad du plockat.
Svampbestämning och rådgivning dagligen i Prästgården mellan kl 11-16. Inträde 70:-.

Fredriksdal museer och trädgårdar, Helsingborg

Odlad svamp

Vid ett besök i våras i den gamla staden Celle i Tyskland hittade vi följande odlade svampar till salu på marknaden;
Kräuterseitling *Pleurotus eryngii* och på svenska, kungsmussling.
Pom-pom blanc *Hericum erinacus*, svenska, igelkottaggssvamp.
Rosenseitling *Pleurotus djamor*, och svenska, rosa ostronmussling.
Åtgången kanske inte var strykande denna lördag i april men intresset var stort. Här erbjöds även odlingsråd för andra arter och även fina exempel på hur det kan se ut när man är igång med sin odling av ostronmussling.
Text och foto: Per Magnuson

forskning.se

Henrik Nilsson, Forskare vid institutionen för biologi och miljövetenskap, Göteborgs universitet berättar för oss hur viktig svampen är. Det gjorde han inför svampens dag för ett år sedan. Hans synpunkter är lika relevanta nu som då och väl värda att ta del av. Gå in på hemsidan forskning.se och gå ner på sidan där "arkiv - alla artiklar" finns. Där söker man på "svamp". *Lycka till!*

Läckra och lömska svampar i fokus – Svamprådgivning

Lördagen den 22 sept – söndagen den 23 sept, svampar på Kullaberg, kl. 10-00 - 16.00
Naturskyddsföreningarna i Kullabygden och Helsingborg inbjuder i samband med den stora traditionella skördefesten på Brunnby Boställe till rådgivning särskilt om goda matsvampar, som man tryggt kan plocka, men också om lömska giftiga förväxlingssvampar.

På plats finns möjlighet att själv försöka bestämma sina svampar och också att få säker hjälp och goda råd av svampkännare.

Ta gärna med egna svampar för att få hjälp med bestämningen!

Plats: Brunnby Boställe, Norra Kustvägen 1009 i Brunnby. Buss 223 från Höganäs stannar precis utanför Brunnby Boställe.
Upplysningar: Kerstin Bergelin, 0705 41 14 14, Tom Svensson, 0722 39 99 19.
Välkomna!

Bilden på omslaget sista sida, korgen med karljohansvamp är tagen av Kerstin Bergelin vid förra årets svamprådgivning.

Inbjudan till Inventeringshelg

Fredagen den 5 okt - söndagen den 7 okt. Inventeringshelg
I år har vi valt att inrikta vår inventeringshelg i ädelskogsmiljöer i Fyledalen. Basen blir även i år Sövde Äventyrscamp. Det är god vandrarhemsstandard med enkelrumsmöj lighet. Vi behöver lämna besked om antal deltagare och rumsbehov 3 veckor i förväg och sista anmälningsdag är därför 15 september. Information kommer även att finnas på ***vår webbsida www.puggehatten.se*** och på ***vår Facebook-sida "Svamp med Puggehatten".*** Tack vare generöst stöd från Kapten Karl Stenholms donationsfond kan vi hålla deltagaravgiften på 500 kr för hela helgen, inklusive övernattning och mat. Väljer du att delta bara en del av helgen, delta bara dagtid etc., så meddela detta i anmälan. Observera att detta arrangemang endast är öppet för medlemmar i Puggehatten

Du anmäler dig via epost till föreningens adress <info@puggehatten.se>**. Om du ska vara med hela helgen kan du betala in deltagaravgiften på 500 kronor till föreningens plusgiro 121034-3 eller bankgiro 859-8963 så snart du anmält dig, i annat fall avvakta tills du får besked om summan.** Tala om ifall du vill ha enkelrum och eventuella matönskemål.
Har du frågor så skriv till epostadressen ovan eller, ring till Sigvard Svensson 070-776 33 78.
Välkommen!

Tag med til Bornholm

Lørdag 13. oktober inviterer Svampevennerne til Bornholm!

Færgen afgår fra Ystad kl 08.00 (samling senast) og er i Rønne kl 09.50. Vi kører nordpå til Hammerknuden, hvor vi forventer turstart kl. 11.00 fra P–plads for enden af Sandvig familiecamping.

På det første åbne stykke er der et stort overdrev med forskellige overdrevssvampe, f.eks. Vokshatte (*Hygrocybe*) og Fagerhatte (*Calocybe*). Herfra bevæger vi os op over Hammerknuden, hvor klipperne er dækket af lav bevoksning og træer. Her findes både gode spisesvampe og flere spændende arter. Sidste år var der bl.a. Silke-Ridderhat (*Tricholoma columbetta*).

Bagefter kører vi til det nye Hammershus Besøgscenter, som vi meget gerne vil præsentere jer for. Her finder vi ud af, hvilke lokaliteter, der er stemning for at besøge om eftermiddagen.

Færgen sejler retur fra Rønne kl 16.30
Husk madpakke og noget varmt at drikke.

Vi glæder os til at se jer.
De bedste hilsner
Karen Nisbeth, formand for Svampevennerne

Se även programpunkten sidan 3 för anmälan och kontakt.

Her er et foto fra turen sidste år. Man kan se det flade overdrev og Hammerknuden, der rejser sig i baggrunden.

INNEHÅLL

1 Program, se även sidan 24
3 Ordförande har ordet
5 E-bokanmälan, Sveriges ätliga och giftiga svampar
Elias Fries
9 Tankar om livet som svampnörd, folkbildare, inventerare och skogsälskare
12 Bilduppslag
14 Sedan sist
14 *Inventeringshelg 29 september - 1 oktober 2017*
20 *Dalsberg, 4 augusti 2018*
22 Notiser
24 Inbjudan
Svamprådgivning Kullaberg
Inventeringshelg
Omslag sida 3, *Inbjudan till Bornholm*